

Mystieke bomen

In elk dorp staat er wel een. Een boom waar je niet naast kan kijken. Zo een waarvan iedereen zich afvraagt: 'hoe oud zou die wel zijn?'.

Vaak staat zo'n oude boom op een opvallende plek. Daar had hij vroeger een speciale functie. Een boom op een kruispunt van oude wegen en paden vormde een oriëntatiepunt. Bij een boom op een goed zichtbare plek of op de grens van verschillende gemeenten werd vroeger vaak recht gesproken. De Galgeboom in Riemst en die in Helshoven zijn daar mooie voorbeelden van. Aan sommige bomen worden ook hogere krachten toegewezen. In onze streek zijn bijvoorbeeld verschillende spijkerbomen gekend. Mensen met tandpijn wreven met een spijker over de pijnlijke tand en sloegen deze daarna in de boom, in de hoop dat het hout de pijn zou overnemen. In de 'kneppesboom of kwartjesboom' in Valmeer en de spijkerboom in 's Gravenvoeren zie je de spijkers nog zitten. Vaak vormen bomen

ook het decor van spannende volksverhalen. Heksen, bokkerijders en geesten spelen er een rol. Ook bij kapellen staat vaak een monumentale boom. Of aan de boom hangt een boomkapelletje. Als regionaal landschap proberen we dit 'erfgoed' onder de aandacht te brengen en waar nodig te herstellen. Afgelopen jaar werd een aantal van deze bijzondere bomen deskundig gesnoeid zodat ze zo lang mogelijk behouden blijven in het landschap.

Tentoonstelling *Boom en Mens*

In het museum de Mindere in Sint-Truiden loopt van 18 april tot 20 juli 2014 de tentoonstelling *Boom en Mens. De boom als kracht, mythe, muze en verering*. De tentoonstelling belicht de verschillende aspecten van de boom: de boom van het scheppingsverhaal, de boom van de kennis van goed en kwaad, Franciscus en de boom, het verhaal van levensboom tot het kruishout en bomen met een mythische, christelijke of symbolische betekenis. Sterk en boeiend is de boom als muze in de moderne schilderkunst, als inspiratie voor hedendaagse kunstenaars en fotografische beelden van bomen met een eigen verhaal. Deze tentoonstelling schenkt ook specifiek aandacht aan enkele bijzondere bomen in Haspengouw.

Meer info: Museum DE MINDERE, Capucienessenstraat 1, Sint-Truiden, www.demindere.be.

Spijkerboom in Voeren © Geert Van der Linden, Onroerend Erfgoed

OPROEP

Staat of stond er bij jou in de buurt ergens zo'n monumentale boom? Weet je bomen staan waar een verhaal of legende aan verbonden is? We willen zo veel mogelijk gegevens en verhalen verzamelen van oude bomen in Haspengouw en Voeren. Waar nodig sturen we een boomchirurg op pad om de boom de nodige zorgen te geven. Meer info: tine.rijvers@rlh.be – 011 24 91 58

COLOFON

Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren vzw
Daaleindestraat 2
3720 Kortesseem
T 011 31 38 98
F 011 31 53 07
info@rlh.be
www.rlh.be

Werken mee aan deze editie

Redactie RLH-team
An Digneffe, Martin Merken, Kristel Van Lishout, Mieke Vanlangenaeker, Kathleen Stappers, Tine Rijvers, Christel Cornelissen, Frederik Santermans, Joke Rymen, Ward Andriessens, Erik van Esch, Eliane Erans en Meg Verhees. Vormgeving Luc Schreurs (BLKVOER) Druk Drukkerij Moderna, Beringen
Volgende uitgave Najaar 2014
Verantwoordelijke uitgever
Ludwig Vandenhove, Sint-Truiden

Een Regionaal Landschap is een streek in Vlaanderen met een waardevol landschap. Naar het voorbeeld van een 'Naturpark' in Duitsland of een 'Parc Naturel Regional' in Frankrijk, werd in onze streek het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren opgericht. Het RLH-team werkt aan de uitbouw van deze streek op vlak van natuur, landschap en natuurgerichte recreatie. In opdracht van de 16 Haspengouwse gemeenten, Voeren, de Provincie Limburg en het Vlaams Gewest. In samenwerking met de Haspengouwse verenigingen voor natuur, landbouw, toerisme en weidelijke jacht. En met de steun van het Agentschap voor Natuur en Bos en het Agentschap voor Onroerend Erfgoed.

Belevingsboomgaard

Picknicken in de belevingsboomgaard van Grootloon

Picknicken in de openlucht onder een zee van bloesems, in het malse gras of in boomgaarden waar het fruit plukrijp aan de takken hangt? De belevingsboomgaard van Grootloon in Borgloon is zonder meer een toplocatie voor dit lekkere doel. Dit voorjaar krijgt deze boomgaard een facelift. Extra picknickbanken, een openbare barbecue, een educatief pad en een grote hangmat maken deze boomgaard nog belevingsvoller. Meer info: www.belevingsboomgaard.be.

TIP: Bestel een picknickpakket op www.puurlimburg.be en ontdek de mooiste picknickplaatsen tijdens een gezellige wandeltocht door Haspengouw.

Tekeningen van Hans Lemmen komen thuis in Alden Biesen

Al 23 jaar tekent Hans Lemmen de omgeving rond zijn huis vlakbij Alden Biesen. Hij had solo-exposities in Spanje, Frankrijk en Nederland. Jan Hoet nodigde hem uit in Duitsland maar nu zijn de tekeningen voor het eerst terug waar ze gemaakt werden. Deze 'coming-home' heet *Na de Waarneming II*, een verwijzing naar zijn show in 2003 in het Haags Gemeentemuseum. Tijdens de expositie kan je met Hans Lemmen wandelen van het Apostelhuis tot aan zijn atelier, 2 km verderop. Onderweg vertelt hij over het landschap en zijn werk. Een unieke kans om de kunstenaar en zijn werk te leren kennen.

Landcommanderij Alden Biesen van 5 juli tot 10 september 2014. Wandelingen vanaf het Apostelhuis. Binnenkort meer info www.rlh.be.

Roodgafje © Maarten Jacobs

Cursus wilde bijen

Naast de bekende honingbij bestaan nog zo'n 370 soorten wilde bijen in Vlaanderen. Als bestuivers van planten spelen ze een sleutelrol in de natuur en in onze voedselvoorziening. Om je wegwijs te maken in deze bijzondere wereld organiseert het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren samen met Natuurpunt Educatie een cursus over wilde bijen. Je leert over het leven van solitaire bijen, welke soorten je kan aantreffen, hoe je ze kan herkennen, wat ze eten en waar ze hun nest maken. Je kan zelf ook stappen ondernemen om bijen aan te trekken in je tuin en zo hun leefgebied te vergroten.

De cursus bestaat uit twee delen: een theorieavond (**donderdag 7 augustus** om 19.00 uur bij RLH, Daaleindestraat 2, Kortesseem) en een terreinbezoek (**zaterdag 9 augustus** om 13.30 uur aan de kerk in Grootloon, Grootloonstraat, Borgloon). RLH biedt deze cursus gratis aan. Vooraf inschrijven is noodzakelijk (max. 30 deelnemers) en kan tot 4 augustus via 011 31 38 98 of info@rlh.be.

Het Haspengouwse Landschap in evolutie

Pierre Diriken ontfaelt in dit boek de ontstaansgeschiedenis en de evolutie van het Haspengouwse landschap. Op de bodem van de diverse zeeën die Haspengouw overspoeld hebben, bouwde de ondergrond zich op: krijt-, mergel-, zand- en kleilagen. Zo'n 20 miljoen jaar geleden, na het wegtrekken van de laatste zee, begonnen de Melsterbeek, de Herk, de MombEEK, de Demer en de Jeker deze geologische lagen weer af te breken: ze sneden zich gestaag in de ondergrond. Hun erosie gaf het Haspengouwse reliëf gestalte.

Het boek kost 16,50 euro en is te koop bij Toerisme Borgloon en bij uitgeverij Georeto, Kortesseem. Meer info www.geogidsen.be.

LANDSCHAPSKRANT

Haspengouw en Voeren

APRIL 2014 – NR 29

Tumuli in Gingelom

BESTE LEZER, De komende maanden kan je het Haspengouwse landschap weer ontdekken via talrijke activiteiten. Zo is er op zondag 18 mei 2014 de 10de editie van de Landschapsdoedag, dit jaar in het teken van de vallei van de Herk & MombEEK, op het kasteeldomein Gasterbos in Schulen (Herk-de-Stad). En op zondag 15 juni 2014 gaan we bijna 2000 jaar terug in de tijd en worden we ondergedompeld in het Gallo-Romeinse landschap via de heringerichte tumulisites in Gingelom. Hopelijk ontmoeten we mekaar persoonlijk.

LUDWIG VANDENHOVE Voorzitter Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren – Gedeputeerde

INHOUD

Landschapsdoedag (H)Eerlijk Herk

Gallo-Romeinse tumuli in Gingelom

Op stap in Haspengouw

Mystieke bomen

Korte berichten

Volg ons nu ook op Facebook en Twitter

Gemeenten blijven zorg dragen voor hun adoptiesoort

In 2006 adopteerde elke Limburgse gemeente een bijzondere dier- of plantensoort. Hoeselt bekommerde zich over onze Limburgse panda en nam de afgelopen jaren heel wat initiatieven voor deze soort. Met een positief resultaat als gevolg: de das gaat erop vooruit.

"Het aantal dassen daalde sterk in de jaren zeventig. Enkel in Haspengouw en Voeren blijven burchten overeind. Op andere plaatsen in Vlaanderen stierf de das uit. Maatregelen ter bescherming van de soort en zijn bijhorende burchten (slaapplaatsen), voedselgronden en migratieroutes maken dat het dier - letterlijk en figuurlijk - uit een diep gat is gekropen", zegt Daniël Bogaerts, dassenkennner in de regio Kortesseem-Hoeselt.

Na 2000 neemt het aantal bewoonde burchten in Zuid-Limburg toe. In de regio Hoeselt-

Kortesseem worden in 2008 de 25 gekende locaties, al dan niet door dassen bewoond, gecontroleerd. Jaarlijks controleert Daniël deze locaties als vrijwilliger van de Dassenwerkgroep van LIKONA (Limburgse Koepel voor Natuurstudie). In het najaar van 2013 loopt het aantal locaties op tot 34. Het aantal bewoonde hoofdburchten stijgt in Hoeselt van vier naar vijf, in Kortesseem zelfs van drie naar vijf. Neerrep en Kerniel herbergen elk één schitterende hoofdburcht.

"Toch is en blijft overleg met gemeentelijke instanties, landbouwers, fruittelers, privé-eigenaars, jagers... nodig. Monitoring en toezicht houden op de dassenburchten blijven belangrijke taken voor iedereen die begaan is met deze fraaie soort. Alhoewel de das wettelijk beschermd is, heeft hij nog steeds de status bedreigd", besluit Daniël Bogaerts.

Wil je weten wat jouw gemeente gedaan heeft voor haar adoptiesoort? Kijk dan op www.rlh.be/infolders/folders. De laatste publicatie van het tijdschrift Natuur&Milieu van de provincie Limburg is helemaal gewijd aan dit thema.

Das © Vilda

Zelfs de rand van een holle weg is voor dassen een uitdaging om een nieuwe burcht te graven.

LANDSCHAPSDOEDAG (H)EERLIJK HERK

WELKOM IN DE VALLEI VAN DE HERK

Op 18 mei zet het domein Gasterbos zijn poorten open voor de 10de editie van de Landschapsdoedag. Uniek dit jaar is de koppeling met het Wereldfeest, de Smikkeltocht en de Dag van het Park in Herk-de-Stad. Deze combinatie Landschapsdoedag / (H)Eerlijk Herk levert een brede waaier aan activiteiten.

Je kan deelnemen aan een waterwandeling in het Schulensbroek, het eindstation voor Haspengouwse rivieren. Dit vallei gebied is waardevol omwille van zijn bijna ononderbroken groene verbindingengebieden met schuilplaatsen voor talrijke bloemen, planten en dieren. Wil je weten wat er allemaal leeft in de Herk dan kan je op wateronderzoek. Wie zich laat meeslepen door het waterverhaal van Fred Versonnen wordt ondergedompeld in een wondere waterwereld. Ook in de geschiedenis van het kasteeldomein heeft water een belangrijke rol gespeeld. Een ervaren gids neemt je mee in de tijd en laat je zien hoe water het landschap mee gevormd heeft.

Kinderen die altijd al gedroomd hebben van het circus kunnen zich uitleven als circusartiest, nieuwe spelen uit andere continenten ontdekken of deelnemen aan waterspelen.

De traditionele streek- en infomarkt wordt dit jaar uitgebreid met producten van over de hele wereld. Ook het streekterras krijgt een zuidere toets. Je kan er hapjes proeven van alle uithoeken van de wereld. Het duo Emilien Sanou zorgt voor de final touch, zij overgieten het terras met swingende warme Afrikaanse ritmes.

Breng een waterstaal mee

Wil jij ook weten hoe natuurvriendelijk de vallei van de Herk en Mombek is? Ga op zoek naar een beek in jouw buurt en breng een beetje water mee in een potje of een flesje. Aan de waterstand aan de ingang doen we de test. Is jouw water afkomstig van een beek die een thuis is voor vele dier- en plantensoorten? Of is jouw water eerder afkomstig van een beek waar nog heel wat werk aan de winkel is? Doe de test en je ontvangt een leuk koeltasje en een gratis wandelkaart van het Schulensbroek (zolang de voorraad strekt).

Smikkeltocht

Wie zin heeft in een stevige fietstocht kan zich tot 9 mei inschrijven voor de Smikkeltocht. Onderweg krijg je een hapje en een drankje geserveerd. De tocht start op de campus Amandina (ingang via Veearts Strauvenlaan) en eindigt op het domein Gasterbos. De opbrengst van de Smikkeltocht gaat integraal naar Kom op tegen Kanker. Je hebt de keuze uit een fietstocht van 28 km (3 smikkels) of een van 50 km (4 smikkels). **Info & inschrijvingen: sportdienst Herk-de-Stad – 013 55 25 95**

Kasteelhoeve Gasterbos © Paul Vanwetswinkel

ZONDAG
18 MEI 2014

13.30 tot 18 uur

Domein Gasterbos
Gasterbosstraat,
Schulen
(Herk-de-Stad)

PRAKTISCH

Op het pleintje voor CC DEN DRIES (Groenplaats, Montenaken-Gingelom) verwelkomen we je met een infomarkt en een zomerterras. Dit is ook de startplaats voor een bewegwijzerde wandeling (± 5km) en een fietsroute (± 10 km) langs de tumulisites.

De sites zelf zijn NIET met de auto te bereiken. Parkeren doe je best aan CC DEN DRIES of nog beter, kom met de fiets! De tumulisites zijn te bereiken via het fietsroutenetwerk en liggen tussen de knooppunten 192, 510 en 511. Ter plaats zijn er op 15 juni een aantal fietsen beschikbaar. Uitleen is gratis, maar je moet wel vooraf reserveren via info@rlh.be (zolang de voorraad strekt).

NIEUW STREEKPRODUCT - TUMULUS BROOD
VANAF 15 JUNI VERKRIJGBAAR BIJ DE BAKKERS IN GINGELOM
SPELTBROOD, ZOALS DE GALLO-ROMEINEN HET ATEN

OP STAP IN HASPENGOUW

Biodivers Tongeren

Zondag 11 mei
13.30 uur

Op zondag 11 mei ondertekent de Stad Tongeren een biodiversiteitscharter samen met de lokale landschaps- en natuurpartners. Met dit actieplan geeft de stad aan dat ze zich de komende jaren wil inzetten voor meer biodiversiteit. Tongeren herbergt immers heel wat bijzondere dier- en plantensoorten zoals de steenuil, de wilde narcis en de hamster. Ook het landschap van Tongeren met zijn mooie hoogstamboomgaarden, meidoornhagen en holle wegen verdient de nodige aandacht.

Zondag 11 mei wordt een dag vol biodiversiteit. In het Pliniuspark in Tongeren vertrekt elk half uur een begeleide natuurwandeling en kan je aan de milieustands terecht voor info en workshops. Je kan ook deelnemen aan een cultuurhistorische wandeling waarbij een gids je mee op sleeptouw neemt. Wie er liever zelf op uit trekt kan op eigen houtje een wandeling maken over de Beukenberg. Aan de infostand van het regionaal landschap kan je een gratis wandelkaart afhalen. Het biodiversiteitscharter wordt ondertekend om 16.00u. **Alle bezoekers krijgen een zakje bloemenzaad cadeau voor een prachtig bloemenveldje.**

Meer info: www.tongeren.be of www.rlh.be.
Afspraak: ingang langs de Fonteindreef, 3700 Tongeren
De Dag van het Park start om 13.30u en is gratis.
Inschrijven is niet nodig.

Biodivers Wellen

Zondag 1 juni
14 uur

De gemeente Wellen ondertekent op zondag 1 juni samen met de Adviesraad voor Leefmilieu, de Landbouwwaad, natuurvereniging 't Bokje, WBE De Herk, het regionaal landschap en de Provincie Limburg haar biodiversiteitscharter. In het charter staan heel wat uitdagingen voor de toekomst. Zo heeft de gemeente voor de kamsalamander, de adoptiesoort van Wellen, een infofolder gemaakt. In deze folder staat hoe je jouw tuinvijver amfibievriendelijk kan inrichten.

Wil jij weten wat de kamsalamander nodig heeft? Kom dan op zondag 1 juni om 14.00u naar het Jeugdheem in Wellen. Na de ondertekening van het biodiversiteitscharter, biedt de gemeente een drankje aan en kan je op stap met een ervaren gids door de Broekbeemd. **Iedere deelnemer krijgt in primeur de infofolder over amfibievriendelijke tuinvijvers.**

Meer info: www.wellen.be en www.rlh.be.
Afspraak: tent op grasveld aan Jeugdheem
De Reynaert, Bampstraat 19, 3830 Wellen
De activiteit is gratis. Inschrijven is niet nodig.

Biodivers Heers

Zondag 6 juli
10 tot 18 uur

De wegbermen in de gemeente Heers krijgen extra aandacht. En dat is goed voor de biodiversiteit. Bermen zijn namelijk belangrijk voor vele dieren en planten: konijnen gebruiken de bermen als verbinding, patrijzen als schuilplaats, bijen als voedselbron... Bovendien zijn bloemrijke bermen een streling voor het oog. Wilde bloemen zoals klaproos, margriet, koekoeksbloem, paardenbloem en marjolein doen de bermen immers stralen. De ontwikkeling van bloemrijke bermen is een van de acties uit het biodiversiteitscharter van Heers.

Wil jij bloemrijke bermen ontdekken? Kom dan op zondag 6 juli tussen 10.00u en 18.00u naar het *Klaprozen en AkkerbloemenFestival* in Heers. De *klaprozenroute* in Batsheers wordt dan plechtig geopend. Bovendien zetten vier imposante Haspengouwse vierkantschoeves langs deze wandelroute eenmalig hun poorten open met tal van lokale proeverijen en activiteiten. **Iedere bezoeker krijgt die dag gratis de wandelfolder van de klaprozenroute.**

Meer info: www.heers.be en www.rlh.be.
Afspraak: Herkenrodehoeve, Opheersstraat 81, 3870 Opheers.
De activiteiten zijn gratis. Voor sommige activiteiten moet je je wel inschrijven. Dit kan op de dag zelf aan de infostand op de Herkenrodehoeve.